

könyvtárból korszerű médiatárrá kell válnia. Ehhez színvonalas technikai berendezésekkel (számítógép, fénymásoló, mikrofilmolvasó), megfelelő információs és dokumentációs anyagokkal, kézikönyvtárral, a feladat ellátására számszerűségében és összetételében alkalmas sajtótermékekkel kell rendelkeznie. Mielőbb számolni kell

egy intézeti kiadvány rendszeres megjelentetésének előkészítésével.

A 90-es évek berlini magyar intézetének legalább annyira korszerűnek kell lennie, mint amilyen a 20-as években a Collegium Hungaricum volt Berlinben.

Magyar Tájékoztatói és Kulturális Központ Delhiben

Nyusztay László

Az intézetről

A delhi Magyar Tájékoztatói és Kulturális Központ hazánk egyetlen kulturális intézete Ázsiában, egyike a két, Európán kívüli magyar intézetnek (a másik Kairóban van). 1978-ban alapították, azzal a szándékkal, hogy az akkor már igen sokoldalú indiai-magyar kapcsolatok további előmozdítására, a magyar kultúra, oktatás és tudomány eredményeinek bemutatására állandó lehetőséget teremtsünk Indiában.

Jól ismert tény, hogy a két ország közötti kulturális és tudományos érintkezések igen régiek: India a magyar keletkutatás számára az ismeretek kimeríthetetlen tárházát jelenti évszázadok óta. Ezeket az Európa kis nemzetei és India kö-

zött talán egyedülállóan gazdag kapcsolatokat olyan kiválóságok nevei fémjelzik, mint a nemzeti gyökereink után kutató *Kőrösi Csoma Sándor*, a nyomdokaiban járt *Duka Tivadar*, a régész *Stein Aurél*, a művészettörténész *Fabri Károly*, *Rabindranath Tagore*, az első nem európai Nobel-díjas író, vagy az anyai ágon magyar származású festőművész, *Amrita Sher-Gil*, az 1930-ban Indiában letelepedett *Sass Brunner Erzsébet* és leánya, mindketten megbecsült festők - és rajtuk kívül még sokan mások, akik az elmúlt másfél-két évszázadban hozzájárultak a két nép közötti baráti szálak erősítéséhez és a kölcsönös érdeklődés előmozdításához.

A delhi magyar intézet fennállása óta egyik alapvető feladatának tekinti e közös szellemi örökség ápolását és további feltárását. A gondozásunkban megjelent eddig több, mint negyven angol és hindi nyelvű kiadvány többségében a két ország közötti kapcsolat kiépítésében jelentős szerepet játszó személyek életét és munkáját mutattuk be. Legutoljára 1990 novemberében, a kiváló művészettörténész, a neves író és India-kutató *Baktay Ervin* centenáriuma jelenteztünk emlékkötettel, amelyben egy mai indológus, *Bethlenfalvy Géza* tanulmánya mellett egy Kőrösi Csomáról szóló, eddig kiadatlan Baktay-írás is szerepel. Könyvbemutatóval és indiai-brit-magyar közös tudományos ülésszakkal készülünk Stein Aurél halálának közelgő 50. évfordulójára.

A közös kulturális tradíciók őrzésének fontos eleme egymás nyelvének-irodalmának oktatása. Indiai barátaink nagyra értékelik, hogy a budapesti egyetemen több, mint száz éve tanítják a szanszkrit nyelvet, ugyanitt hindivel, indológiával ismerkedhetnek a hallgatók. A Delhi Egyetemen

25 éve folyik magyar oktatás, korábban Vágó György, Wojtilla Gyula, Bethlenfalvy Géza, ma Köves Margit kandidátus vezetésével. A hungarológiai oktatás-kutatás kereteit bővíti a nemrég alakult Szláv és Finnugor Tanulmányok Tanszéke, ahol a diákok választható szakként, diploma-kurzuson is tanulhatják nyelvünket. A magyar intézet az elmúlt években számos közös irodalmi estet, szemináriumot rendezett, és kiadványt jelentetett meg a tanszékkal közösen.

A két ország között 1962 óta van érvényben kulturális egyezmény, az együttműködés három-éves munkatervet, csereprogramok alapján folyik. (Van ezen kívül közvetlen megállapodás a tudományos akadémiák és a műszaki tudományos cserét koordináló intézmények között is.) E programok keretében évenként 20-30 indiai és magyar szakember, ösztöndíjas, oktató, kutató utazik a másik országba, hosszabb-rövidebb tanulmányútra; kétévenként szakmai konferenciákon találkoznak a közgazdászok, történészek, politológusok. A magyar intézet ittlétüket, szakmai programjait nemcsak segíti, de ki is használja előadások, kerekasztal-konferenciák szervezésére. Így az elmúlt években előadóink voltak többek között Berend T. Iván, Csáki Csaba, Hazai György, Kulcsár Kálmán, Tigyi József akadémikusok, Ágh Attila és Gazdag Ferenc politológusok, Dezső László és Király Gyula nyelvészek, Fodor Lajos, Gordos Géza és Lenkei Péter műszaki-, Palánkai Tibor közgazdász professzorok, Czövek Judit és Keserű Katalin művészettörténészek, az indológusok közül Bethlenfalvy Géza, Gáthy Vera, Négyesi Mária, Wojtilla Gyula és sokan mások.

Intézetünk tevékenyen részt vesz a művészeti kapcsolatok ápolásában. Az elmúlt három évben közreműködtünk pl. a Bóbita Bábegyütes, a Bakfark-Malév-Kamarás csoport és legutóbb a Győri Balett nagy sikerű bemutatkozásában a fővárosban és tizennégy vidéki városban, koncertkörutat szerveztünk Baranyai László, Jandó Jenő és Székely István zongoraművészek fellépéseivel, zenei klubunk többszáz fős tagsága számára havonta rendezünk lemezesteket. Kiállítási programunk a földrajzi távolsághoz képest gazdagnak mondható: a jelentős művészeti értéket képviselő tárlatok (Tóth István fotóművész, Bódi Ágnes grafikus, a magyar népművészet) mellett, minden hónapban új kamarakiállítással, mappákkal, „bőröndkiállítással”, színvonalas fotodokumentációs anyaggal jelentkezünk. Az Indiában

alkotott magyar művészek közül Brunner Erzsébet és édesanyja életmű kiállítását többször is bemutattuk (legutóbb Göncz Árpád köztársasági elnök ez év áprilisi látogatásakor), Czeplédi Rozália magyar-francia festőnő hindu és keresztény vallástörténeti témájú tárlatát az Alliance Française delhi intézetével közösen rendeztük meg.

India, legalábbis az évenként elkészült filmek számát tekintve a világ első filmgyártó országa, óriási filmszerető közönséggel. (E példa nélküli film iránti vonzódásról és tájékozottságról győződött meg az utóbbi években fesztiválon itt járt Bacsó Péter, Szántó Erika, Gothár Péter, Simó Sándor, akiknek jól sikerült közönségtalálkozókat is szerveztünk.) Ennek figyelembevételével a delhi magyar intézet igyekszik a száznál több angol feliratos magyar játékfilmből álló filmtárát minél szélesebb körben hasznosítani. Az intézeten belüli rendszeres vetítések mellett mintegy 220 filmklubnak, filmtársaságnak kölcsönzünk filmeket, így évenként több százezer indiai néző lát magyar filmet. S ha évenként egyszer sikerül legjobb filmjeinket a két TV csatorna valamelyikén levetítenünk, ez százmilliós nagyságrendű nézőszámot jelent!

Intézetünk arra is törekszik, hogy az Indiában 25 szövetségi államot és területet jelentő „vidéken” is elősegítse a magyar kultúra értékeinek megismerését. Az elmúlt években, a helyi önkormányzatokkal, klubokkal különböző oktatási, kulturális és társadalmi intézményekkel együttműködve évenként 2-3 komplex - filmsorozatból, koncertekből, kiállításokból és tájékoztató előadásokból álló - kulturális nagyrendezvényt bonyolítottunk le, elsősorban Bombayban, Madrasban, Kalkuttában, Bangaloreban, Hyderabadban, Chandigarhban, Jodhpurban, Sonapatban és másutt.

Az intézetet tizenhárom éve létresegítő közös jószándék ma is folyamatos: az indiai kulturális kormányzat nagyra értékeli a központ ideológia-mentes, szakszerű tevékenységét, az értelmiséggel kialakított munkakapcsolatát. Ennek jele a havi 12-15 rendezvényünk jó látogatottsága, a részvétel esetenként magas szintje és pozitív sajtóvisszhangja. Magyar oldalon a segítő szándékot jelzi, hogy fenntartónk, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a jelenlegi nehéz pénzügyi helyzetben is biztosítja a működésünkhöz szükséges - bármely összehasonlításban is rendkívül csekély - költségvetést.

Az intézet könyvtára

Kulturális központunk könyvtárának múltja mindössze néhány éves, méretei és tevékenységi formái szerények. Ennek fő oka a hazai könyvkiadás követését, a szerzeményezés rendszerességét és tervszerűségét gátló nagy földrajzi távolság, továbbá a nyelvünkön olvasó indiaiak korlátozott köre, a hazánkban végzett vagy tanulmányúton járt indiai szakemberek viszonylag csekély létszáma és szétszórtságuk India különböző államaiban.

Könyvállományunk jelenleg négyezer kötet, ennek közel 80%-a Magyarországon kiadott (Akadémiai Kiadó, Corvina) angol nyelvű tudományos szakkönyv, 17%-a magyar nyelvű szak- és szépirodalom és néhány tucat francia és német nyelvű kiadvány. Új szerzeményeink száma évi 100-150 cím. Legnépszerűbbek a műszaki, természettudományi, agrár- és közgazdaságtudományi szakkönyveink, ezeket döntően hazánkban járt indiai szakemberek olvassák. Az elmúlt egy-két évben, a rendszerváltás iránti érdeklődés növekedésével, igen keresettekké váltak az évkönyvek, történeti-politológiai munkák, a *New Hungarian Quarterly* újabb számai, stb.

A könyvtárba 1 magyar és 3 indiai napilap, 4 magyar és 2 indiai hetilap, 4 magyar és 2 indiai folyóirat jár, ezenkívül mindkét ország különféle, nagyrészt irodalmi periodikái, utóbbiak elég rendszertelenül. A nyolcvanas évek közepéig igen olvasottak voltak az MTA „Acta”-sorozatának különféle tudományágakban megjelent darabjai, ezek azonban anyagi okokból évek óta nem érkeznek. A magyar nyelvű sajtótermékeket főként nyelvtanfolyamaink végzettjei és hallgatói olvassák.

A könyvtár beiratkozott olvasóinak száma 1991 júniusában 438 fő, csupán 9%-uk nő.

Az olvasók kor szerinti megoszlása:

14-18 éves	44
19-24 éves	167
24-40 éves	162
40-60 éves	65

A tizenéves korcsoportba tartozók kivétel nélkül fővárosi középiskolai tanulók, míg az eggyel idősebb korosztály 90%-a egyetemi, főiskolai hallgató. A 40-60 évesek foglalkozási meg-

oszlása változatos: köztük zömmel egyetemi oktatókat, kutatókat, műszaki szakembereket, hivatalnokokat és újságírókat találunk.

A beiratkozott olvasókon kívül havi átlagban 3-400 érdeklődő keresi fel könyvtárunkat, Magyarországra, a magyar gazdaságra, oktatásra, kultúrára, sportéletre, stb. vonatkozó különböző információigénnyel. A naponta írásban érkező hasonló megkeresések száma 5-15, ezek döntően magyarországi felsőfokú tanulási lehetőségek felől tudakozódnak. Az igényeket könyvtárunk igyekszik minél teljesebben kielégíteni, ehhez nagy segítséget nyújtanak az örvendetesen gyarapodó és a korábbiaknál színvonalasabb és használhatóbb angol nyelvű gazdasági, idegenforgalmi, stb. kiadványok.

A könyvtári tájékoztató tevékenység részeként néhány magyar egyetem megbízásából népszerűsítjük az ott folyó ún. térítéses (valutás) képzést. Ennek eredményeként már harmincnál több indiai hallgató tanul a BME, SOTE, BKE különböző, külföldiek számára szervezett kurzusaiban.

Könyvtárunkban minden akadémiai évben egy kezdő és egy haladó magyar nyelvtanfolyamot indítunk, tanfolyamonként heti kétszer másfél órában, a Delhi Egyetem magyar lektorának, illetve egy Magyarországon tanult fiatal indiai oktatónak a vezetésével. A két kurzuson évente mintegy 25-35 érdeklődő jelentkezik, ebből 10-15-en kapnak - írásbeli és szóbeli záróvizsga után - látogatási bizonyítványt. A hallgatók általában érettségizett, kisebb részben egyetemet, főiskolát végzett fiatalok, többségük magyar érdeklődését szakmai vagy személyes elemek (üzleti kapcsolat, levelezés, korábbi magyarországi utazás, olvasmányélmények, gazdasági, politikai, kulturális érdeklődés) motiválják. A tanfolyamok a hazánkban külföldiek oktatására szolgáló tankönyveket (*Learn Hungarian*, *Színes magyar nyelvkönyv*, 1000 szó magyarul, stb.) használják, a hallgatók számára a nyelvi-irodalmi anyagokon kívül országismereti célú film- és videovetítéseket, hanglemez-esteket rendezünk, és részt vesznek az intézet jelentősebb kulturális programjain. A haladó csoport egyik legtehetségesebb, magyarul több éve tanuló tagját, idén először, sikerült 10 hónapos magyarországi nyelvi továbbképzési ösztöndíjban részesíteni.

A helyi hagyományok és sajátosságok miatt intézeti és könyvtári szolgáltatásaink, beleértve a nyelvtanfolyamokat is, ingenyesek. A méretek és

létszámok csekély voltából adódóan a gépesítés nem számottevő. Az intézeti táruk közül az 1080 darabos hanglemeztár, az 1300 darabból álló diatár és egy igen szerény magnókazetta-anyag tartozik a könyvtárhoz. E tárukat - a film- és videotárakhoz hasonlóan - az intézet előadó- és klubtevékenységében hasznosítjuk, pl. önálló, tematikus hanglemez-esteken, tudományos és ismeretterjesztő előadások illusztrációjaként, iskolai programokon. Olvasóink vagy más látogatóink részére, érdeklődés esetén, egyénenként vagy csoportosan biztosítjuk a kívánt anyag maghallgatását, megtekintését.

A bécsi Collegium Hungaricum könyvtára

Schmél Ferencné

Bevezető

A Collegium Hungaricum - a Magyar Köztársaság által működtetett, országhatáron kívül fekvő kulturális intézmények egyike - Bécsben, a hajdani Osztrák-Magyar Monarchia fővárosában található. Feladata a határrendezések folytán a mai Magyarország területén kívül rekedt magyarországi kulturális igényeinek - legalább részbeni - kielégítése, a szóránymagarsággal való kapcsolat tartása, továbbá a mai magyar kultúra és tu-

Amint az előbbiekből is kitűnik, könyvtárunk szerény, egyszersmind fontos hozzájárulást nyújt a hazánkról, kultúránkról és tudományunkról intézeti keretek közt folyó ismeretterjesztéshez. Bár tevékenysége méreteit, korszerűségét tekintve nem hasonlítható a nagyobb és régebben működő nyugat-európai magyar intézetekhez, szerepe van abban, hogy a Magyarországgal szemben megnövekedett érdeklődést kielégítse, s nemzeti érdekeinknek megfelelő, valóságghú képet adjunk a rendszerváltásról, országunk gazdasági és társadalompolitikai folyamatairól, elősegítve történelmünk, kultúránk jobb megértését, a jó viszonyt és együttműködést.

domány képviselője és terjesztése külföldön. A bécsi intézet jelentőségét a történelmi hagyományok, valamint az immár évtizedes jószomszédi kapcsolatok önmagukban magyarázzák.

A Collegium Hungaricum tulajdonjogilag és felügyeletileg semmiben sem különbözik a többi kulturális intézménytől. Eszközei a Magyar Köztársaság tulajdonában vannak, hatáskörileg a Művelődési és Közoktatási Minisztériumhoz tartozik. Tevékenységét kulturális és tudományos rendezvények (kiállítások, filmvetítések, színházi-előadások) és ösztöndíjas tanulmányok formájában fejti ki. Működésében szerepet játszik önálló könyvtára: a következőkben ezt mutatjuk be.

A Collegium Hungaricum és könyvtárának rövid története

Klebelsberg Kunó gróf m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, amikor tudománypolitikájának útját kijelölte, külön hangsúlyt helyezett arra, hogy a tudománypolitikának egyik feladata legyen a külföldi kapcsolatok ápolása. Ennek a célnak a megvalósítására létesítette Klebelsberg miniszter a külföldi kollégiumokat.

A külföldi kapcsolatok előmozdítására 1921-ben kapott otthont Bécsben a *Bécsi Magyar Tör-*